

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionalista de Tortosa

ANY III

PUGNA PRO PATRIA

NUM. 128

LA CATALUNYA QUE VOLEM.—Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de les regions germanas.—Estimada per son valer al exterior y temuda per sa orsa, recullit com a propi al foraster que á treballar hivernant a Mediana y á cobrar, á fer lleys y á judicar, cada hui á casa seva, que prou hi té que fer pera enténdreshi. Els empleats de la d'ira y pocs, actius y inteligents.—Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys.—Las universitats y escolars tornadas a son esser: obradorf A ravensos de la ciencia y planter de filosofos y juristas. A fora la ensopida rutina.—Intimament unida á la vella Catalunya, gloriosa en sa historia y tradicional en sas lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant.—Repobladas las montanyas per grans boscos, trescantí pels singles els corredors enginys moderns, trayent del ferrocarril y de las minas els fruits y minerals. Las aguas de sos rius saltant de resclosas en resclosas movent enginys del treball.—Conservats com reliquias els monuments enrunats o entichs y alsarne d'un art fill lligitim del antic criat en els avensos actuals. Voltar las vellas poblacions historicas de populosas y amplias ciutats modernas.—Pors obrats als productes de tots llochs; asseguy us ab tractes d'una nació seria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil á la Patria y al obrer intervindre en lo govern donantli lo que cristianament y per dret li pertoca.—Volem deixar á nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.—Peap ob entirho tenim lo precís: Forsa, riquesa y inteligencia. Reprimim el vici del egoisme y exaltem la virtud que á cap ens manca: L'amor á la Patria.—LLOUIS DOMENECH y MURANER

PREUS DE SUSCRIPCIO

Tortosa al mes.
Pora semestre.

DIRECCIO Y REDACCIO

Carrer del Parque, N.º 8.

Tortosa 17 Juny de 1905.

La Redacció no fa seus los conceptes ni conten guts dels articles firmats ó copiats.

SANTORAL

Diüenge 18 I després de Pentecostés La Sma. Trinitat, Sts. March, Marcellia y Sta. Paula vg.—Dilluns 19 Sts. Gervasi y Protasi mrs. y Sta. Juliana de Falconeri.—Dimars 20 St. Silveri papa y mr. y St. Nonat, cf.—Dimecres 21 Sant Lluís Gonzaga cf. y St. Pallari b.—Dijous 22 SS. Corpus Christi St. Paulino bisbe y cf., St. Acaci y 5.000 comp. mrs. y Sta. Consorcia.—Divendres 23 Sta. Agripina vg. y St. Joan pbr. y mr.—Disapte La Nativitat de St. Joan Baptista.

SI JO FOS REY...

Ja s'ha acabat el viatge del Rey. Dintre pocas horas las massas burocráticas de Madrid clourán, ab una manifestació més o menys aparatosa, el ciclé de las recepciones oficiales y el Rey entrará novament al palau dels seus passats, acompanyat en revolta barreja per las visions de las terras y ciutats visitadas, els murmuris de las multituds, el cansament de las ceremonias, el ressó dels toasts cambiats sense convicció ni entusiasme y, dominantho tot com enfadada tornada, el cop sech y esglayador de la bomba anarquista tirada per una mà criminal al peu del seu carruatge. Els brassos amorosos d'una mare l'refaran de las fredors del protocol y del enervant convencionalisme de las abraçadas y cortesias cambiadas baixa la direcció del mestre de ceremonias: allà reposará, allà s'aixamplarà el seu esperit, y a redós de las parets amigas, que l'han vist creixer, podrà repassar hora per hora la seva ràpida desfilada internacional, y ab l'ajuda d'una reina nascuda a Europa y criada a Europa, sospesar las impresions rebudas y anarne treient las conseqüencias.

Si jo fos rey, així ho faria. Si jo fos rey, plena la memoria de las maysons reials visitadas viu el recort de las magnificencias de Versailles, el Louvre y l'Elisen, de Saint James, Buckingham y Windsor, sentiria ab intensitat la pobresa del grandios Palau de Sant Ildefons, ab els seus oripells que'l temps ha rebregat y descubert, símbol de la miseria d'una rassa.

Y aquet contrast me'n retreuria

un altre de més viu y dolorós: el dels immensos prats y regadius de ufansa vegetació, sembrats de pobles nous, que apareixen y desapareixen com exhalacions al córrer del exprés per la dolsa Fransa, entremitg d'arbredas deliciosas, abocats al voral de rius o rieras que arrossegan mansament y a flor de terra aguas fecondantas, ab el desolat paisatge de las planuras castellanas, sense arbres, sense aucells, sense casas ni poblats, terras ermas o de goret, devoradas per núvols de llagosta, ab rius ensorrats y fondos que no més puján als camps y conreus quan, sortits de mare, els negan y destrueixen.

La visió de las carreteras atravesadas pel tren real fora d'Espanya m'duria també, per contrast, a la memoria la deixadesa de las escasas carreteras espanyolas, trenca-colls del viatger; y las carreteras me farian pensar ab el telégraf-tortuga, privatiu d'Espanya, y ab tots els serveys públichs, un per un, indignes d'una societat europea.

Després reviuria la impresió de Paris acostantse, la sensació de la proximitat d'un gran centre demostrada per la intensitat creixent de la vida, arreu esclatant en varietat de formas, la mateixa impresió engrandida y multiplicada sentida l'any passat al acostarse a Barcelona. ¡Oh, quina diferencia entre aquestas ciutats que d'horas lluny revelan la seva presencia per la onada de forsa, de activitat, de vida que com un sol escampan y irradian, y el trist Madrid aixecantse bruscamet, sense transicions, al bell mitg de la estepa erma y solitaria!

Y tornaria a recórrer las grans vias parisencas, que afojan y enxiqüeixen ab la seva magestat la del vell Sena; fruiria l'encís d'una ciutat que a tall de soca milenaria ensenya vius y actuals els cercols de la seva creixensa de sigle en sigle, d'edat en edat, de civilisació en civilisació, y reveuria els seus museus y els seus palaus innombrables y els seus grans centres de producció, d'art y de cultura, propulsors, en bé y en mal, de tota la vida francesa... Allá, allá se sent lo que és una veritable capital, allá se sent, ab evidencia aclaparadora, que Madrid és vila artificial, campament polítich, immens

aduar aixecat al mitg geométrich d'Espanya pel capritxo d'un rey hipochondriach y nó centre natrual de la vida del país creat ab un treball de sigles per la circulació expontánia de las grans corrents nacionals, per la concentració y acumulació de las grans forsas colectivas, com aquet Paris que dotze sigles de vida francesa han fet lo que és, icom aquet Londres immens crescut no lluny del mar, a la vora del Tàmesis, via natural del engrandiment de la rassa inglesa.

Y pensant ab Londres, si jo fos rey, se'm renovaria un altre dels grans dolors del viatge: la travessa del canal ab el «Victoria» and «Albert». La emoció de veure y tocar el gran poble inglés, primer factor extern de la ruina d'Espanya, no chauria pogut ofegar la humiliació dibordar aquellas costas ab barco emmanllevat, en comptes d'anarhi al davant d'una esquadra poderosa, tal com ha fet el rey Eduard das sevas reials visitas. Y aquet detall, aparentment sense importancia, m'hauria fet pensar moltes cosas.

Quatre sigles endarrera aquet poble, avuy rey del mar, no tenia nau ni mariners; aquet poble, senyor del món, no tenia una colonia; aquet poble, empori del comerç y de la industria, era un poble de pagesos. En cambi, allavoras Espanya, feta la unió de las coronas d'Aragó y de Castilla, mestressa d'Italia y els Paisos Baixos, ab el peu á Portugal y la senyoria d'África, y al seu davant la fayulosa immensitat de la nova América, assolía un moment de gloria esclatant y podia fundar un imperi seuse igual en els sigles, un poder sense parió en la historia, una forsa irresistible per mar y terra... Perque, en comptes de crearlo Espanya aquest imperi sens igual, aquet poder sens parió, l'ha aniat creant l'allavoras obscura y arregonada Inglaterra, y en cambi Espanya ha anat perdent tot lo que la sort un instant va deixar caure graciosament, sense cap treball, en las sevas mans?

¡Quants errors, quanta ineptitut, quants de crims, de veritables crims nacionals aquet resultat suposa! ¡Quina acusació més terrible contra aquet Madrid que té per historia la historia de la decadencia d'Espa-

nya, contra aquet Madrid que ha anat creixent a mida que Espanya ha anat enxiqüintse, com aquell rey seu, aquell Felip el del comfè duch, que era més Gran com més terras li prenián! Si jo fos rey, sentiria tot el pes d'aquesta acusació, y no'm podria treure de la memoria las paraulas proféticas d'aquell altre Felip que, en el llit de mort, deya al seu fill: «Si vols aumentar els teus dominis traslada la cort a Lisboa, si vols conservarlos fixala a Barcelona, si vols pèrdrels quedat a Madrid!»

Jo voldria saber allavors tot el procés de la caiguda d'Espanya y de la creixensa d'Inglaterra, any per any, sigle darrera sigle, y hi trobaria tota una politica a defugir, tota una politica a imposar: Govern de collas o banderias, preocupació del profit del poder ab complert oblit de la seva missió pública o social, inversió del fi del Estat, convertidas totas las sevas grans funcions en medi o pretext de donar sortida a una inestroncable burocracia, ausencia absoluta d'ideals, veusaquí tota la politica de la decadencia espanyola, desde l'insurrecció dels Paisos Baixos y Portugal fins al crit del Baire, desde la armada invencible ab que un Rodgetsvensky espanyol havia de dominar a Inglaterra fins a Cavite y Santiago, desde la pau de Wespalia a la de Paris.

Govern nacional en comunió d'ideals, de necessitats, de sentiments ab tot el país; preocupació fonda y constant de aumentar per tots els medis la riquesa pública, fugint de sacrificarla may a las conveniencias del Físch; convicció ben arrelada de la trascendencia de fomentat per tots els camins las obras de cultura: tota la bona politica és aquí. Un país ab governs que surten de las sevas entranyas, tart o d'ora será rich y cult, un país rich pot sostenir exercits y esquadras de debo, un país cult sab servirsen y manejarlos: un país ben governat, rich, cult, ab exercit y esquadras poderosas, pesa en el món y se fá la part. Com Inglaterra.

Y pera comensar aquesta obra, gloria inesborrable d'un gran regnat no li faltaria, al Rey emprendor que sabs llegir el libre de las nacions y el de la historia, cap del elements indispensables pera durla a

venturós terme. Trobaria dintre Espanya, cercantlas bé, regions que vibran d'ideals frisosos d'encarnarse; trobaria, pera apoyar-se, poderosos centres de riquesa que han sabut vencer els obstacles acumulats per l'Estat Espanyol y que saben y li ensenyarian com se fan rics els pobles: trobaria una ciutat, única a Espanya, ab plenitud d'ideals, de forsa y de riquesa, que espera no més la consagració política pera ser una capital mundial capás de guiar un gran poble.

Podria favorir aquesta magna empresa la aliança ab una nació poderosa que li convingués fer d'Espanya un país fort, però may la d'Inglaterra, interessada en mantenir indefinidament la impotencia d'Espanya, que la converteix en una mena de Portugal sempre a mercé seva, sempre a mercé de las sevas exigencies y de las sevas possibles expoliacions. Es per aixó que, mentres tant, fugiria d'alianças que un dia o altre repetiran la historia del Pacte de familia, símbol de totes las alianças y tractats de la clásica diplomacia espanyola.

Enrich Prat de la Riba.

De «La Veu de Catalunya».

Pels mestres catalans

Dies enrere tingué lloc una sessió important celebrada a Barcelona per 17 associacions pedagògiques y de cultura, pera lograr la consecució de quatre punts importants: construcció d'Escoles municipals moderníssimes, construcció de una Normal Catalana com cal, que totes les oposicions a Escoles de Catalunya se fassin a Catalunya y que el Govern concedí a Barcelona una Normal ab grau superior ab los mateixos drets que la de Madrid.

Deixant apart los dos primers punts, interessantíssims de totes maneres, es precis que es fessin bé tots los catalans y principalment los mestres, en los dos darrers, que tenen pera ls que se dediquen al magisteri y pera l'pervindre de Catalunya una importancia grandíssima.

Que totes les oposicions a Escoles de Catalunya se celebrin a Catalunya. Are no més les de pocs rals, les de rebutj pòden agafar los nostres mestres. Are les Escoles d'alguns sous de varies ciutats y pobles catalans s'han d'anar a fer a Madrid. Y com que ls mestres d'aquí no poden anar allà a gastar lo que no tenen resulta que no més mestres madrilenys y castellans concurreixen a n' aquelles oposicions y ls de Castella se'n enduen totes les millors Escoles d'Espanya.

Sempre la postergació dels provincianos. Sempre la carn pels de Madrid y ls ossos pels demés. Sempre l'separatisme madrileny, que considera als demés mestres com a páries y esclaus. Y res s'ha de dir de les conseqüencies funestes que porta aquesta invasió de madrilenys a les nostres escoles, aquesta educació dels catalans per la forasteralla sens ideals ni amor patri que surt de aquell cau infecciós de la capital.

Lo mateix passa ab lo altre, con-

cesió d' una Normal a Barcelona com la de Madrid. Sols la d' aquesta ciutat pot donar grau superior. Sols los de grau superior poden ser professors de Normals, inspectores provincials y mestres de les Escoles pràctiques. Es dir, que sols los madrilenys podran are ensenyar als mestres y inspeccionar l' ensenyansa...

Y ls catalans deixats a recó, y les Normals Catalanes plenes de professors castellans que fassin uns mestres ben espanyolistes.

Aixó s'ha d'acabar. Disset corporacions s'han reunit a Barcelona y han delegat en tres comissions pera acabar ab aquestes vergonyes. Es necessari que tots los mestres s'hi adereixin per la part que ls hi toca. Es necessari que tots los bons catalans ho apoyin pera evitar aquesta castellanisació de les Escoles de la nostra Patria. No dormim.

UN MESTRE.

De re agrícola

Sento'n la ànima no poder respondre d'un modo concret al article; que l'Agricultor distingit y propietari Senyor Martí y Forcadell baix l'epígraf. «Perá aclarir una qüestió» escriu en la VEU DE LA COMARCA corresponent al número 124.

Observador pràctic ha ratos perduts; pero bastán aficionat a les coses del camp; quelcom diré manifestant lo poc qu'hay vist y sé de l'horta. Jo crec, qu'en l'horta de Tortosa; l'Agricultor que més llum pot donar del efectes del abonos químics en les cullites dels horts; es lo ric propietari Senyor Miquel Fábregues (alies Marboixá), que ségons tinc entés; ell mateix ha comprat les primeres matèries; pera baix la sehua direcció, arreglar los abonos químics proporcionats a les classes de plantes ahont s'haiguen de posar. Y lasteiv aixó...

Los horts que té anant a les Roquetes y especialment lo que porta de son conte; pot ben bé dirse; que les plantes que si cullen son les millos de l'horta. Jo crec que no ls ha posat totsols; perque, com té tans animals; pòs la primera fira qu'es vá fer a Tortosa fá pocs anys y en mala hora abandonada per l'Ajuntament, ell tot sol vá portarhi un centenar de tocinos molt ben cuydats y llustrosos, y com feya tant fém; suposo, n'tiraria l'hort, y aplicant sols los abonos químics d'un modo complementari. A la horta de Tortosa mirada baix un punt de vista jeneral; se'n gasten pocs d' abonos químics.

Jo penso que ls abonos químics, no més convé usarlos com a complementaris o siga associats al fém, y també pareix, opinent com jo, sense que jo vullga, ni molt méns y de ben lluny, citar a tan notables Agricultors, pera posarme al costat de ells.

Lo sabi Lecog; al parlar dels abonos químics, s'expresa del sigüent modo:

«Deben emplearse, siendo posible, bajo la forma pulverulenta, esparciéndolos a voleo.

Los abonos minerales ó químicos

son nocivos en gran cantidad; á corta dosis, su acción es casi nula.»

«Obrando principalmente sobre las hojas, la mejor época de esparcirlos será cuando estas comiencen a vestirse de aquellas. Interin se verifica la germinación, son más nocivos que utiles.»

«Los abonos minerales solo favorecen la producción de semillas cuando se les asocia á otros de origen orgánico. De aquí la utilidad de los abonos mixtos, cual se verá en otro lugar. Como lo practica Didieux respecto al yeso. Este Agricultor distinguido emplea el yeso del modo siguiente»:

«Reducido el yeso completamente á polvo, espolvorea con el yeso la basura fresca, colocándola por capas sucesivas, y en proporción, aquel de 20 litros por 2.500 kilogramos de ésta. Al cabo de 24 horas, desprende la fermentación del estiércol un olor penetrante que persiste por cinco ó seis días, verificándose la descomposición con prontitud y sin producir moho alguno.

Esta mezcla se emplea en análoga cantidad que la basura por Octubre en un terreno preparado para trigo. La experiencia demuestra dando una tercera parte más de cosecha en grano y en paja.»

Lo també sabi Gasparén parlant del mateix dihu lo sigüent:

«La doble influencia de los abonos minerales y orgánicos alimenta las plantas en general y en especial; puesto que aquellos suministran más principalmente los elementos de las especias, y estos de la general. Pueden, ya ser mineros como fosfatos y otras muchas sales térreas, ya orgánicos vegetales y animales. Unos y otros pueden variar la actividad y prontitud de su acción sobre el suelo y sobre las plantas, según fuesen su energia ó cantidad en que se usaren.

Estos obran con actividad y prontitud (los minerales) llamándolos estimulantes; y los orgánicos, según conviene a la naturaleza de las plantas, llamándolas normales.»

Y l'inginyer Serra també, volent parlar d'aixó mateix; dihu: «Que los abonos minerales deben emplearse en polvo ó diluidos en agua y aunque muchos de ellos convienen a todos los terrenos son más ventajosos a los ligeros y secos, debiendo tener presente antes de usarlos la composición del suelo para no poner aquellos que los contengan en gran cantidad, pues pudieran con su predominio hacerlo estéril.»

No puc deixa de copiar lo que respecte a la qüestió, y pel pés que tinent los seus arguments acompanyats de n' criteri tant clar, tant sensat y tant catalá; com es lo del distinguit y pràctic Agricultor Senyor Zulueta; qu' al parlar en lo periodic de Barcelona anomenat «La Vanguardia» del dia 20 de Maig d'este any de la cullita de cereals corresponent al any 1904, diu entre atres coses: «La ciencia experimentando explicando y confirmando lo que con precipitación notoria se calificara de rutina, afirma hoy que el estiércol es insustituible para el abono de las tierras, y los abonos llamados químicos, de los cuales apenas

si se puede prescindir en nuestro viejo continente, son un complemento del cual se ha de usar muy discretamente. Pero haciéndolo se pueden elevar los rendimientos a cantidades satisfactorias.»

«Mediante una tercera condición, que la variedad de trigo empleada sea la que se adopte al medio y tenga la voracidad necesaria para asimilar todos los elementos nutritivos que ponen al alcance de sus raicillas la tierra con esmero preparada y el abono administrado en justa proporción.»

Fá pocs anys, qu' a Tortosa se vá instalár una fábrica pera traure'l sucre de la remolatxa; y ls amos, pera donar ecsemple van comprar quatre ó cinc horts, comprant també la sort de Piñol plantada de vinya a pá y vi, com sé diu, ho siga; dixant uns bancs molt amples entre tira y tira de ceps pera sembrari ordi. Ja n' possessió de la sort los nous amos van arrancár la vinya y els abres fruiters que hi habian; vant ferhi pou y regadores; la van treballar pera ferhi remolatxa, portant al efecte abonos químics pera sembrar la llavor. Era dita sort molt saladá, pòs tota la cara de la terra blanquejava y apenes si cullia rés. Los amos d' ants van ferhi sanques molt grans y fondes quant van plantar la vinya; les van omplir de rames, troncs y atres vejetales. Los amos d' ara que tenent per director del cultiu a un enginyer italiá, vant portar los abonos químics qu' ell vá manar, no van posarhi fém pera fer la remolatxa. Los resultats foren desastrosos.

A l'any sigüent pera sembrar la remolatxa van portar de Barcelona molt fém que vant posar a munts en la terra destinada a la remolatxa; donant a entendre ls demés, que no van procedir bé al posar no més abonos químics. Ans; lo dit enginyer pareixia qu' es burlés del fém, y, domprés si vá agarrar, de manera, qu' els abonos químics no van posarse totsols, pera fer l'altra cullita.

De tot lo dit; Senyor Martí Forcadell, en lo clar criteri de que Deu l'ha dotat, podrá deduhir lo que tintga per convenient, y tal volta, traurá com a consecuencia; qu' els abonos químics com ha complementaris; segons opinent molts agricultors notabilíssims produixen efectes remuneradós quant s'associen al fém, pos uns y atres desempenyen papé importantíssim en lo cultiu y productes de les plantes.

Té ls seus inconvenients l'ús dels abonos químics en la comarca de Tortosa; prenent en conte; l'atrás dels llauradors; pos son molts los que no saben llegir y no saventne; poc podent entendre d' abonos químics.

Una de les rahons perque jo únicament ma havia ficat en lo fém; es lo no saver llegir y escriure; y també perque, encara que ren sapiga una mica; apenes sé pot entendre la nomenclatura dels abonos químics y aplicar lo corresponent abono a la planta que convé.

Perills que no ls té l' fém, y per aixó en doble motiu havient de procurar molts propietaris instruhits com hi han adependre primé ells pera comunicarho als llauradors de

poc en poc y d' este modo anar milloran les practiques agricolas, pos la rutina es la que te com lligada a la classe llauradora, doncs en lo que toca a la nostra Comarca; es la que menos avessos ha realissat.

ALIUQS HORTICULTOR.

Lo Rossinyol

Canta, canta rossinyol
canta, canta que t'escolto,
vuy dependren aquets cants
que refilas en tos boscos
ab ton bec com perles fi
el sol quan ab sos raigs rossos
al matí desclou sos ulls
y al vespre quan ja los ha closos
Obre ton bec rossinyol
y llança tos cants que 'n moro,
enlayrals fins dalt lo cel
que si de la fossa 'ls morts
los senten se reviran
y ab tú cantaràn sos coscos

Molt bé rossinyolet cantas,
molte ho fac, segueix tes gloses,
al voret totes les roses
obren sos jolius capolls!
Los clavells de foc s'enflamen
los nuvols parats t'escolten,
en torn teu los àngels volten
y l'riu atura sos dolls.

Quan te sento't tinc enveja,
¡quí ton bech poguetsa tindre
y ab tú dalt dels arbres vindre
al Deu dels cels reftar!

¡Quí pugués cantá a les roses,
quí pugués cantá a la albada
ab ta veu del cel baixada!
quí pugués com tú cantar!

¡Be n'ets d'hermos rey dels boscos
per trono tens als bells arbres
per pedestal los blancs marbres
al sol y lluna per llum.

Per rinxos tens a les roses
que trenades per l'ayre
y ab eia barreijan la flayre
de son regalat perfum....

Quan ja neix la matinada
del estiu
ell li diu
de son niu

"hermosa y puro es l'albada,
mon consol,
y un estol
de canturies
ressona per les boscuries.
Y mil roses
con mil fades
a n'ell s'acostan plegades
¡Qué de coses
ell los diu
al estiu!
Ab ses gloses
ell les untan
y elles flayres
li vessen y per los ayres
tot s'ajunta.

Ramón Queralt.

Jesús-Tortosa.

PRO PATRIA

Al Centre Catalá de Granollers va tenir lloc dias passats una sessió literari-musical de quina ne fá la resenya lo setmanari *La Veu del Vallés* y de la que ne reproduim l'acabament del parlament de son president D. Ferran Canellas que se ocupá del nostre passat esplendorós y senyalá 'ls camins a empendre fent art y cultura literaria, acabant dihent:

Doném menjar a l' esperit, y fém que si es cert que, com á dit un ilustre fill de la Cerdanya, aludint al sabi metereólec Sr. Puig,

el Mediterrá es una lloca eterna d' artistas, tot el mon puga afergirhi: Si las onadas del mar llati bressolan tants genis per demunt de tots els pobles que éll petoneja, hi sura, ab immensa magestat, l' esperit de Catalunya.

Com també ne copiem lo que tot seguit va dir En Ferran Agulló, el qui va ser distinguit per la concurrencia ab una forta salva d' aplausos al aixecarse.

Després d' una enginyosa y apropiada introducció, va trassar el senyor Agulló una síntesis de lo que es la familia catalana, fenti destacar dintre d' ella la figura de la dona. De la dona vinc a parlar principalment, va dir, perquè com que s' ha dit que la nostra legislació la deixa abandonada, convé desfer semblant error.

Las lleys civils catalanas no desconsideran a la dona; ben al contrari, la elevan com cap altra legislació. Es que dominant sempre a Catalunya aires de llibertat, es que enemics els catalans de reglamentar la vida lo menos possible, se troba la dona gaire be deslligada de tota impositió legal y de tota subjecció que no sigui indispensable; en una paraula, la legislació civil catalana, deixa a la dona, ab la mateixa independència, ab la mateixa llibertat, ab que Deu la posá en el Paradís per companya del home.

Observéu un fet. Quant l' esperit de Catalunya va ressucitar, quant se varen instaurar el Jocs Florals, se creá un simbol de la poética festa, s' aixecá un trono per las flors y la poesia: aquest Trono va ser per la dona, la que cada any proclamem Reyna de la festa, base de las nostras reivindicacions.

Per aquest elevat concepte que tenim els catalans de la dona, es que li volem donar el primer lloc en l' apostolat de las nostras ideas; ella te de ser qui ensenyi als nostres fills a resar en Catalá, ella els te d' ensenyar y educar a la catalana, ella 'ls té d' ensenyar a estimar y a disposar a crear una familia nova, una nova llar d' amor a la Patria.

NOTICIAS

Festa Nacional Catalana

El dia de Corpus tindrà lloc a les 10 del matí al Desert de Sarría l' aplec de tots los catalanistes de totes les tendencies, ahont els orfeons cantarán un himne, lletra den Matheu y música den Millet, quina tornada será contestada per tots els noys de les escoles, a quin efecte s' ha comensat a repartir entre aquestas, pera son estudi.

A cada grupo d' orfeons se llegirá una alocució, que ha redactat en Joseph Franquesa y Gomis; se regalará a cada noy una barretina y a cada noya una medalla commemorativa, que ha acunyat el senyor Vallmitjana. Després, tots els orfeons, voltats de las banderas de las asociaciones que hi assisteixin, cantarán "Els Segadors".

La festa d' aquest any no podrá ser lo que mereix ser la "Festa Nacional Catalana". Però tot es comensar y es de creure que altres anys tindrà la importancia que deu tenir.

El dia 30 del que som acaba el plasso pera proveirse de la cédula personal sense recarrec.

Lo temps ha permanescut durant tota la setmana plujos ab gran contento de tots, doncs la mostra en fló de las oliveras comensa a convertirse en mostra abundan d' olivetes que si apleguen en be compensaran la perdua que la seca á causat a les garrigues y terrenos de seca.

Camins veïnals

Els aprobats pera esta regió per la Superioritat son:

D' Amposta a la crretera general de Castelló a Tarragona a Vinallop. Presupost 26.648.73 ptas.

De Más de Barberans a la carretera de Castelló a Tarragona, prop de Tortosa y ramal de Roquetes. Presupost, 30.735.35 ptas.

De Galera per Godall a Ulledecona, 29.881.63 id.

De la carretera d' Alcolea del Pinar a Tarragona, a Caseras 3.280.75 id.

De Gandesa a la Poblada de Masaluca, per Villalba, 101.228.26 id.

De la carretera de Beceit a la de Gandesa a Tortosa, en las inmediacions d' Horta a la general d' Alcolea del Pinar a Tarragona, prop de Gandesa, per Bot y ramal a Horta, tros que falta construir de Bot a Gandesa, 25.113.94 id.

Desde el primer de Juliol se admeterá lo circulació per correu, ab carácter de urgen, de tota classe de correspondencia mediant un sello de 20 céntims, ademés del que correspongui.

La revista mensual *Montserrat* ha introduit notables millores axis en el text com en la confecció. De la direcció n' está encarregat el conegut escriptor Mossent Frederic Clascar Pvre. y de la impressió l' acreditat editor En Joan Gili. Els dos números publicats contenen dos interesants sumaris. Ens alegrém de les millores, y felicitem coralmnt a la nóva direcció.

Los tribunals francessos ha fallat favorablement la cuestió provocada per las marcas de fábrica, en virtud de quin fallo ha quedat autorizada la introducció a Fransa del "licor del P. P. Chartroux" elaborat a Tarragona.

Copiem de *La Veu de Catalunya*:

"Fa uns quants dies, un diari local va publicar un anunci dient que una senyora nort-americana desitjava un jove guapo y de bona presència pera acompanyarla al estranger". Els solicitants devien enviar la fotografia y sényas del domicili a una agència d' anuncis del correr d' Escudellers Blancs.

Cada un dels que van fer l' enviú, va rebre una carta pel correu interior citantlo pera les quatre d' ahir a la tarde a la Vaqueria del Parc, ont l' aniria a véure la senyora.

A l' hora esmentada, se van reunir al esmentat punt ¡mes de 400! joves, guapos y ben plantats.

Calculis la cara que van fer, al mirar-se en un al altre y compéndre que anaveu tots pel mateix motiu.

Cóm sigui que passava el temps y no s' presentava la senyora nort-americana, van compéndre que havien sigut "passejats" per algún bromista.

Aleshóres els joves guapos y ben plantats se van dirigir en manifestació a l' agència d' anuncis y van armar tal cridória, que hi va haber d' anar corrents la policia.

D' allí's van dirigir cap al Govern civil, a reclamar no sabem qué.

La gran majoria dels joves guapos y ben plantats eren castellsans.

BANYA Y AIGUA FERBUGINO SAS DE ESPLUGA DE FRANCO.

LI. Vegis l' anunci de quarta plana.

Ma' camí ha emprés part de la classe treballadora pera fer simpática l' obra regeneradora que diuen es proposan implantar, ja que insultant amenasant y cridant contra tot y contra tots, no es

possible sigan estimats y menos respectats qui'ns comensan per no respectar y sembrar odis.

Es una pena el que aquí Tortosa en tot tinguem d' anar atrassats, els procediments abandonats en altres pobles pera contraproduens, aquí comensan ara a implantarse.

Tenim una verdadera satisfacció com pocas n' havem pogut fruir y es de que les escoles de cant y solfeig del Centre Excursionista es veuen plenes d' alumnes y si la cosa continua pel camí emprés no estranyariem se que dins pocs temps el Centre puga dar vida mes forta y camp mes gran á tan culta obra.

Be, molt be, felicitem coralmnt al Socis del Centre, y si continuin per eixe camí Tortosa 'ls en estará agrada.

Si no tenim a Tortosa Escoles ni camps de experimentacions agricolas ni tenim com Alcaná, Cenia y Roquetes organissat el corresponsen orfeó, tenim en cambi els *Grandes Pensamientos* que organissan el *espectáculo nacional* fets presidit per *distinguidas señoritas* y la *plassa de bou* convertida en *universidad taurina* y *váyase lo uno por lo otro* que dirían la *gente torera*.

Diu un colega que a Barcelona aquest any han mort ¡tres! persones víctimes de la rabia dels gossos y que n' han estat en tractament en el Laboratori Microbiológico, la friolera de 800.

Ho trasladem al Sr. Alcalde per si vol fé desapareixe tan de gos que sense bos va per eixos carrés camins y carreteras.

Retalls

¡Si jo fos rey...! ¡Ay, amic Prat, si jo fos rey!

¡Que n' faria de cosas que no fá 'l de Espanya, y que n' deixaria de fer de las que fa!

Primerament, si m' diguéss Alfonso, no voldria que fos XIII, no pel mal punt, sino per la veritat y la justicia histórica. A Castilla n' hi ha hogut 13, d' Alfonsos que han regnat; però Castilla no és l' Espanya. Si volen que la unitat sigui tal y com deu ésser, a la nomenclatura dels reys de Castilla s' hi há d' afegir la dels reys d' Aragó, que valian y representan més que 'ls d' allá.

Es com lo que passa ab Sant Ferrán. En tots els calendaris oficials y castellans, en documentacions castellanas y en llibres de la historia que s' ensenya en las Universitats, Instituts y escolas, a Sant Ferrán se li diu Rey d' Espanya.

Y no va serho. Sant Ferrán fou Rey de Castilla y de Lleó, per quins regnes conquistá Sevilla als moros.

Ara, si volen que Espanya sigui no més l' antiga Corona de Castilla, és diferent: allavoras está ben dit. Però m' sembla que no 'ls hi convé aquesta interpretació.

Doncs sí: jo comensaria per treurem el XIII, y una vegada, d' acort ab la historia, reuniria a n' en Villaverde, en Romero, en Maura, en Moret, en Montero, en Vega d' Armijo, en Canalejas, en Romanones, l' Azcárraga y set o vuit més dels politichs "ilustres", y els diria:

—Senyors: fins aquí hem arribat. Vostés no m' convenen: el país va cada dia pitjor y cada dia som més pobres. Vostés no miran més que per las sevas cosas, y aixó no pot ser.

Ni vostés son politichs, ni patriotas, ni "chicha ni limoná". Per lo tant, "largo".

Y ab un "ademan", real, d' aquells que feyan els reys quan duyan armí y ceptre, els senyalaría la porta del palau.

Y allavoras si que n' faríam de manifestacions y homenatges.

Ab aquest sencill procedir, en tindría prou pera comensar la regeneració d' Espanya.

¡Qué, a qui enviaria a buscar pera formar Govern?

Aixó ja és més serio.

Com que cambiaria y capgiraria tot lo existent a Espanya, la cosa pública hauria d' anar d' altra manera.

Lo que si vos dic que tothom qui paga estaria content y que molts dels que cobrau harían de treballar pera viure.

Y que aniriam una mica millor de lo que aném.

POL.

Tortosa. Imp. FOUQUET, P. Hospital, 6.

IL·L·U·S·T·R·A·C·I·O CATALANA

Pegala una edicio monumental
Il·lustrada per Xiró
del poema de Mossen Verdaguer

Surt cada diumenge-On any Ptes. 30-Mitx any Ptes. 15'50-Tres mesos Ptes. 8-Mallorca, 287-BARCELONA

"L'ATLANTIDA"

RÉSRYTRIC

La mes antiga de les companyies franceses contra els accidents Autorizada por R. O. de 15 de Abril 1901, de conformidat ab lley de 30 de Janer de 1900, referent als accidents del treball.

DOMICILI SOCIAL
En son hotel, 18, Rue de Londres, PARIS

CINC MILLONS DE FRANCS

Seguros individuals, colectius, de carros coxes, caballeries y accidents de tercer a primes reduhdes.

Agent general en Tortosa-Vinaroz, y sas respectives comarcas:

JOAN ESTEVE

Gran fabrica de terrisseria y objectes refractaris

D. JOSEPH CERVERA

DESPATX Y FABRICA: Arrabal de Caputains (Tortosa)

Se encarrega la ca-a de tota classe de trevalls y objectes refractaris tals com maons, toixos, tobots, forns y gresols pera fabricas de gas, de sulfu carbó, de blanc de zinc, refinació de soires y demés industries.

També s' dedica a la construcció de forns y gresols pera la fundició de metalls com fogons pera gastar carbó de cok pera fer bugada, planxar y cuinar.

Disponible

Moreso

GRAN BOTIGA DE CALSAT
DE TOTES CLASSES

Sabates y botines d' hivern

Confecció esmerada pera ls que tenen los peus delicats.

Casa fundada l' any 1866

PREU FIXOS VENTES AL CONTAT.

Piassa de la Seu y Arc del Rumeu

TORTOSA

Joseph M. Cartes Mur

Metje cirurgia homeopata del Hospital Homeopata de Barcelona.

Plassa de la Constitució 7-1.º (cantonada de la travessa del Angel) **TORTOSA**

L' Administració de la Veu de la Comarca facilitarà Catecismes de la Doctrina Cristiana compostos per lo P. FR. Pere Vi es (traduits de la llengua castellana a la catalana pera major profit de las ánimes del Bisbat de ortosa l' any 1817 per ordre del Illustrissim Senyor Bisbe D. Manuel Ros de Medranc) al preu de 2 pessetas lo cent el text y 5 pessetas ab la explicació.

Igualment se facilitaran noticies de tot quant s'ha publicat y va publicantse en llengua catalana en particular las obras de quinas se'n ha ocupat la Veu en sas columnas.

DISPONIBLE

BANYS Y AIGUAS FERRUGINOSAS DE ESPLUGA DE FRANCOLI

a 10 minuts de Poblet; estació de F. C. de Lleida a Reus y Tarragona.

Balneario de 1.º ordre a carrec dels propietaris nous. Servey de fonda inmillorable. Nombrosos xalets y habitacions a nobladas y ab cuyna, pera familias. Quatre trens diaris. Iglesia, Telefon, Servey de caruatjes de Palau y Tarés.

Aquestas aiguas ferruginosas no tenen rival pera regularisar las épocas menstruales y pera curar l' anemia, neurastenia, clorosis, escrofulas, linfatisme, dispepsias atónicas, histerisme, convalescencias etcétera.

Per a logar xalets y demanar informes, a Barcelona Piassa Catalunya 4, 1.º y 1.º y a l' Espluga Srs. Civit germans Administradors del balneari.

PRO PATRIA

DISPONIBLE

	Arriba	Surt	Clase
Mati			
712 De Barcelona a Valencia correu.	14.50	24.11	1.º 2.º 3.º
721 De Valencia a Barcelona correu	2.10	2.27	1.º 2.º 3.º
727 De Tortosa a Tarragona (comensa a Tortosa) recadé.	6.50	6.56	2.º 3.º
730 De Tarragona a Valencia	10.59	11.39	2.º 3.º
Tardo			
702 De Barcelona a Valencia exprés.	1.16	1.21	1.º 2.º
711 De Valencia a Barcelona exprés.	4.00	4.05	1.º 2.º
713 De Castelló a Tortosa (Mort a Tortosa) recadé.	6.40	6.00	2.º 3.º
712 De Tarragona a Tortosa (Mort a Tortosa) recadé.	8.37	9.02	2.º 3.º
Desde el dia 20 del que som los trens n.º 1707 comen sata y Morra en Benicarló.			

	Arriba	Surt
Coches y Ordinarios		
Hostal del Pont - De la Genia diari.	8h tarde	2h. tris
Arnes dillums dimecres divendres.	8h. mi	3h. tart
Ampara diari.	8h. mi	2h. tart
Gandesa correu diari.	4h. mi	4h. tart
Hostal del Sol - De la Genia diari.	8h. mt	2h. tart
Gandesa diari.	6h. mt	2h. tart
Fresneda dillums y dijous.	8h. mt	3h. tart
Vall de robles.	8h. mt	3h. tart
Santa Barbara diari.	8h. mt	3h. tart
Corbera dillums y dijous.	8h. mt	2h. tart
Hostal del Parado - Morella dillums y dijous.	4h. mt	6h. tart
Godall diari.	3h. tart	6p. tart
Alcover.	8h. ta	3h. tart
Hostal de la Luna - De Xerta diari.	8h. mt	2h. tart
Galera.	8h. mt	3h. tart
Mas de Barberan diari.	8h. mt	2h. tart
Hostal de la Granvia. - Perello dillums y divendres	6h. ta	10h. mt
Hostal d' Abril - Tivenys diari (dos ordinarios)	10h. mt	2h. tart
Prat de Compte dijous.	4h. ta	10h. ma.

Tots los dies encarrecs pera Barcelona ab los trens expressos - Andreu Canyellas y J. quatre cantons casa Calduc (cour).